

Toward on Application of Sufficiency Economy Philosophy to Members of the Thai Urban Middle Classes and Above for Sustainable Human Security**

Nareenoot Damrongchai*

Abstract

Currently, there is no clear direction or guideline for members of the Thai urban middle classes and above how they could live their lives according to the concept of Sufficiency Economy. In order to contribute to the development of such a guideline, this article attempts to establish the relationships between “the philosophy of Sufficiency Economy”, “urban community”, “middle class” and “Human Security” by analyzing related documents. Four critical issues were identified for further study: inequality, crime, health and environmental problems. The study found that capitalism and consumerism influence the pattern of life of members of the urban middle classes and above. These factors generate problems in terms of Human Security, problems that are inevitably inter-connected. Applying the philosophy of Sufficiency Economy to members of the middle classes and above requires communication on and the nurturing in them of a truer understanding of other people’s worth, and the value of natural resources and monetary assets. The concept of “capitalism literacy” is offered to contribute to the redress of social imbalances and the reduction of human insecurity.

Keywords: *human security, sustainable development, sufficiency economy, middle classes, urban community*

*Assistant Professor, School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration 118 Seri Thai Road, Khlong Chan, Bang Kapi District, Bangkok 10240. Email: nareenoot.damrongchai@gmail.com

**Received July 18, 2019; Revised September 10, 2019; Accepted December 26, 2019

แนวทางการดำเนินชีวิตของชนชั้นกลางขึ้นไปในชุมชนเมืองที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความมั่นคงของมนุษย์ที่ยั่งยืน**

นรีนุช ดำรงชัย*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันทิศทางและแนวทางในการผลักดันเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปในสังคมเมืองเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและความมั่นคงปลอดภัยทางสังคมที่เท่าเทียมกันอย่างแท้จริง ยังคงจำเป็นต้องสร้างขึ้นมาให้ชัดเจน ด้วยเหตุนี้เพื่อเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับข้อสงสัยดังกล่าว บทความชิ้นนี้จึงพยายามค้นหาปัญหาที่ “แนวความคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “สังคมเมือง” “ชนชั้นกลาง” และ “ความมั่นคงของมนุษย์” มีอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ก) ความไม่เท่าเทียม ข) อาชญากรรม ค) สุขภาพ และ ง) สิ่งแวดล้อม และเมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวพบว่าปัญหาเหล่านี้ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับการยึดถือและดำเนินชีวิตภายใต้ระบบทุนนิยมบริโภคนิยมแบบเกินพอดี อีกทั้งปัญหาดังกล่าวล้วนเชื่อมโยงกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทางออกหนึ่งที่จะสร้างสมดุลให้กับปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ก็คือการหล่อหลอมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในชีวิตประจำวันของชนชั้นกลางขึ้นไปให้อาศัยอยู่ในเมือง ควรจัดให้มีการสื่อสารที่มุ่งเน้นการรู้จักเห็นคุณค่าของผู้อื่น คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณค่าของเงินอย่างถ่องแท้ ภายใต้การใช้ชีวิตอยู่อย่าง “รู้เท่าทันทุนนิยม”

คำสำคัญ: ความมั่นคงของมนุษย์, การพัฒนาที่ยั่งยืน, เศรษฐกิจพอเพียง, ชนชั้นกลาง, ชุมชนเมือง

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เลขที่ 118 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 อีเมล nareenoot.damrongchai@gmail.com

**ได้รับบทความ 18 กรกฎาคม 2562; แก้ไขปรับปรุง 10 กันยายน 2562; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 26 ธันวาคม 2562

ที่มาและความสำคัญ

เมื่อพิจารณาในบริบทชุมชนเกษตรกรรมหลายพื้นที่ทั่วประเทศไทย จะสามารถพบเห็นหลายชุมชนที่ดำเนินการพัฒนาชุมชนภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งได้นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติ และประสบผลสำเร็จในการพัฒนาจนทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังทำให้คนหนุ่มสาวที่เคยทอดทิ้งชุมชนเข้าไปหางานทำตามเมืองใหญ่ตัดสินใจกลับมาใช้ชีวิตในชุมชนอีกครั้งหนึ่ง (Nareenoot Damrongchai 2018) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาบริบทของชุมชนเมืองจะสังเกตเห็นได้ว่าภาพของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมยังมีไม่ชัดเจนเท่ากับที่เกิดขึ้นในชุมชนเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความใกล้ชิดกับระบบทุนนิยมและบริโภคนิยมที่สังคมเมืองมีมากกว่าสังคมเกษตรกรรมในชนบท จนทำให้เกิดข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้และแนวทางในการผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปอย่างเป็นรูปธรรม

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยสำคัญในการที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้แก่ “ความตระหนัก” ถึงปัญหา ข้อจำกัด และความเสี่ยงที่ตนและชุมชนต้องเผชิญอยู่อย่างถ่องแท้ อันจะนำไปสู่ความ “ศรัทธา” อย่างแท้จริงในการปฏิบัติตามวิถีแห่งความพอเพียง (Nareenoot Damrongchai 2018) ดังนั้นการผลักดันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเมืองหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความเป็นไปได้ หากสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักถึงปัญหา ข้อจำกัด และความเสี่ยงที่ตนต้องเผชิญอยู่อย่างถ่องแท้

ด้วยเหตุนี้บทความชิ้นนี้จึงเป็นการพยายามค้นหาประเด็นปัญหา ข้อจำกัด และความเสี่ยงต่างๆ ที่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปดำเนินชีวิตห่างไกลจากแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องเผชิญในปัจจุบันเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงความจำเป็นที่กลุ่มคนเหล่านี้ควรดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่น้อยไปกว่าชุมชนในสังคมเกษตรกรรม อีกทั้งเพื่อนำผลของการศึกษามาเป็นแนวทางพัฒนา “สาร” (message) สำหรับสร้างความ “ตระหนัก” อันจะนำไปสู่ความ “ศรัทธา” ในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (Nareenoot Damrongchai 2018, 98-99) ของกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองอย่างแท้จริงหรือในอีกนัยยะหนึ่งก็คือเพื่อนำผลจากการศึกษาที่ได้ ไปเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับจิตสำนึก พัฒนาไปจนถึงระดับปฏิบัติ และนำไปสู่สังคมของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่ถ่องแท้และยั่งยืน ตามลำดับต่อไป (Thailand. Department of Social Development 2005, 6-11)

แนวทางการศึกษา

บทความชิ้นนี้เป็นการทบทวนข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งงานวิจัยต่าง ๆ เอกสารเชิงทฤษฎี ข้อมูลเชิงสถิติ ตลอดจนข่าวและบทความเพื่อทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต การบริโภค ปัญหา ข้อจำกัด และความเสี่ยงที่ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในปัจจุบันต้องเผชิญหน้า สืบเนื่องมาจากการไม่ดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแม้ว่าในปัจจุบัน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยองค์การสหประชาชาติถือเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนกระแสหลักก็ตาม แต่ผู้วิจัยเลือกที่จะนำแนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ (human security) ได้แก่ ประเด็นด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหาร ประเด็นด้านความมั่นคงทางสุขภาพ ประเด็นด้านความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ประเด็นด้านความมั่นคงส่วนบุคคล ประเด็นด้านความมั่นคงของชุมชน และประเด็นด้านความมั่นคงทางการเมือง ที่เสนอขึ้นโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนเป็นหลัก

ทั้งนี้สาเหตุที่เลือกกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไป เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ได้รับการให้ความสำคัญอย่างสูง ในฐานะ “เสาหลักในการกระตุ้นการบริโภคในอนาคต” (Nichakarn Chin 2014) อีกทั้งยังมีอิทธิพลกับเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในแง่การใช้ทรัพยากรและการกำหนดนโยบายค่อนข้างสูง (Funatsu and Kagoya, 2003) แต่ยังมีความตระหนักและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ห่างไกลจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่อนข้างมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น “ความมั่นคงของมนุษย์” (United Nations Development Programme 1994; Hastings 2011; Acharya 2007; Thailand. Department of Social Development and Human Security Standard 2014) “แนวความคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (Seri Pongpit 2007, 8; Nuttapong Thongpakdee 2007; Dujdeun Bhanthumnavin and Duangdeun Bhanthumnavin 2008; Thailand. Office of the Royal Development Projects Board 2010; Nidhi Eawsriwong 2012; Thailand. Department of Social Development 2005; Thailand. Office of the Royal Development Projects Board 2007) “สังคมเมือง” กับ “ชนชั้นกลาง” (World Bank Group 2015; Study Group on New Middle Class Acquisition Strategy 2012; LePoer 1989; Hakuhoodo Institute of Life and Living ASEAN 2015; Thailand. Institute for Population and Social Research 2017; Wirathai Suntipraphop 2014; Funatsu and Kagoya 2003; Narumol Apinives 1992; Nichakarn Chin 2014) ผู้เขียนได้เลือกประเด็นที่แสดง

ความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน โดยใส่เครื่องหมาย ○ ในช่องที่มีความสอดคล้องกันชัดเจน ใส่เครื่องหมาย △ ในช่องที่พอเห็นความสอดคล้องกันบ้าง และใส่เครื่องหมาย × ในช่องที่มีความสอดคล้องกันค่อนข้างต่ำ จากนั้นจึงคัดเฉพาะประเด็นที่มีเครื่องหมาย ○ ทั้งในมุมมองของ “สังคมเมือง” และ “วิถีชีวิตชนชั้นกลาง” หรือ ○ และ △ ในมุมมองใดมุมมองหนึ่งเพื่อนำมาเป็นประเด็นหลักในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

อย่างไรก็ตามบทความชิ้นนี้ไม่ขอหยิบประเด็นในเรื่องการเมืองขึ้นมาศึกษา เนื่องจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้อยู่ในช่วงของรัฐบาลคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และมีแนวโน้มที่กำลังจะเข้าสู่อการเลือกตั้งทั่วไปในอีกไม่นาน อีกทั้งได้ตัดประเด็นทางสังคม ด้านการย้ายถิ่นฐาน การลดลงและเพิ่มขึ้นของประชากรออกจากการวิเคราะห์ด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ค่อนข้างต่ำ ทำให้เหลือประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องทั้งสิ้น 4 ประเด็น (ตารางที่ 1) ซึ่งได้แก่ ก) เศรษฐกิจ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียม ข) สุขภาพ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บ ค) สิ่งแวดล้อม ในประเด็นด้านการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ปัญหามลภาวะ และ ง) สังคม ในประเด็นด้านอาชญากรรม ภัยจากมนุษย์ และความปลอดภัยในภาพรวม

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดความมั่นคงของมนุษย์											
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
สังคมเมือง	○	×	○	△	○	△	△	△	△	○	○	△
วิถีชีวิตชนชั้นกลาง	△	×	○	△	○	△	△	△	△	○	○	△

A = เศรษฐกิจ: ความไม่เท่าเทียม

B = การไม่สามารถเข้าถึงแหล่งอาหาร

C = สุขภาพ เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ

D = สุขภาพ เกี่ยวกับระบบสาธารณสุข

E = สิ่งแวดล้อม ด้านการเสื่อมโทรม ภาวะโลกร้อน
มลภาวะ

F = สิ่งแวดล้อม ด้านภัยธรรมชาติ

G = บุคคล ด้านการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน

H = ชุมชน ด้านความเป็นท้องถิ่น การคงไว้ซึ่งภูมิ
ปัญญท้องถิ่น

I = การเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน

J = สังคม ด้านอาชญากรรม ภัยจากมนุษย์

K = สังคม ด้านการย้ายถิ่นฐาน การลดลง/เพิ่มขึ้นของ
ประชากร

L = สังคม ด้านความไม่เท่าเทียมทางเพศชาติพันธุ์
และศาสนา

ความมั่นคงของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของชนชั้นกลาง

ก. ประเด็นด้านความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ

ภายใต้สังคมทุนนิยมที่แผ่ขยายไปทั่วโลกนั้น ความไม่เท่าเทียมกลับดูจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทั่วโลก ญี่ปุ่นเป็นสังคมหนึ่งที่ปัญหาความเหลื่อมล้ำขยายตัวอย่างรวดเร็วภายหลังจากที่ประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมทุนนิยมบริโภคนิยมอย่างเต็มตัว นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา (Nareenoot Damrongchai 2019) สังคมไทยก็ตกอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน โดยจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในระหว่างปี พ.ศ.2558-2559 พบว่าประเทศไทยมีผู้มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ซึ่งในจำนวนนี้ แยกเป็นคนจนในเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 และคนจนในชนบทเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 นอกจากนี้จากสถิติรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนและการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ทั่วประเทศยังพบว่ากลุ่มคนจนร้อยละ 40 มีรายได้น้อยลงในช่วงปี พ.ศ. 2558 กับ พ.ศ. 2560 ขณะที่กลุ่มที่คนรวยที่สุดมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นโดยนัยยะว่าเศรษฐกิจที่เติบโตเกินร้อยละ 3 เป็นการเติบโตบนฐานของประชากรกลุ่มที่มีรายได้ดี แต่กลุ่มที่มีรายได้น้อยกลับมีรายได้ลดลง (Thailand. National Statistical Office 2016)

มิติของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ โดยพบว่าร้อยละ 20 ของกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุด ถือครองถึงร้อยละ 44.6 ของรายได้ทั้งหมดในประเทศ ตลอดจนร้อยละ 0.1 ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งหมด ที่มีวงเงินเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนเงินรวมกันสูงถึงร้อยละ 49.2 ของเงินฝากทั้งหมดในประเทศ นอกจากนี้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนยังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient) ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ ระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทก็ยังมีให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา (Thailand. Department of Social and Quality of Life Indicator and Database Development 2016) นอกจากนี้ ผู้คนก็ยังมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้นอีกด้วย โดยพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2559 จำนวนหนี้ครัวเรือนต่อประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 92 จาก 69,182 บาท เป็น 132,931 บาท (ThaiPublica 2016) ด้านการถือครองที่ดิน โดยกลุ่มผู้ถือครองที่ดินเพียงร้อยละ 10 ในประเทศ มีส่วนแบ่งการถือครองที่ดินคิดเป็นร้อยละ 61.5 ซึ่งมากกว่าผู้ถือครองที่ดินที่เหลือในประเทศอีกร้อยละ 90 (Duangmanee Laowakul 2014) ด้านการศึกษา โดยกลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุดมีอัตราการเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 67.3 ในขณะที่กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำมีอัตราการเข้าเรียนในระดับเดียวกันเพียงร้อยละ 3.5 เท่านั้น อย่างไรก็ตามพบว่าในขณะที่ยังอัตราการว่างงานภายในประเทศที่มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 เป็นต้นมา จำนวนผู้ว่างงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปกลับมีอัตราสูงขึ้นถึง 3.2-3.3 หรือมากกว่าอัตราของผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าถึงเท่าตัว ในปี พ.ศ. 2560 (Thailand. National Statistical Office 2016) และ ด้านสุขภาพ โดยพบว่ากรุงเทพมหานครซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายได้สูงสุดในประเทศ มีอัตราแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 1,057 คน ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีรายได้ต่ำสุดใน

ประเทศ มีอัตราแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 3,528 คน ซึ่งมีอัตราที่แตกต่างกันถึง 2.5 เท่า (Thai People Health Project 2017)

นอกจากนี้ข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ยังพบอีกว่ากลุ่มคนจนที่สุดได้รับพลังงานสารอาหารที่บริโภคต่ำกว่าเกณฑ์ ตรงข้ามกับกลุ่มคนรวยที่สุดซึ่งบริโภคอาหารเกินกว่าเกณฑ์ ผลกระทบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวเชื่อมโยงไปถึงปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหารซึ่งไม่ได้มาจากการขาดแคลนอาหาร แต่เกิดจากคนจนเข้าถึงอาหารได้น้อยลง โดยเฉพาะอาหารที่เป็นผักและผลไม้มีราคาแพงขึ้น แต่เกษตรกรได้รับผลตอบแทนต่ำ แต่ผู้ที่ได้รับส่วนต่างมากที่สุดคือกลุ่มที่อยู่ปลายทางซึ่งมักเป็นกลุ่มทุน นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนที่เรื้อรังนั่นเอง (Phollawut Songsakul 2017)

ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะดูเหมือนว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจะเป็นเพียงแค่นายกจนและผู้ที่มีรายได้ต่ำเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชนชั้นกลางในเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ความขัดแย้ง การศึกษา การสาธารณสุข การขยายตัวของเมืองอย่างขาดสมดุลอันเกิดจากความจำเป็นในการต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเพื่อให้ได้รับโอกาสที่ดีกว่านั่นเอง

ข. ประเด็นด้านอาชญากรรม และความปลอดภัยทางสังคม

สืบเนื่องจากสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทำให้กลุ่มคนซึ่งไม่สามารถหาทางออกได้หันไปมีพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมาย นำมาซึ่งปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนปัญหาด้านความปลอดภัยต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การลดลงของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม อันสืบเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ตลอดจนการเผาป่าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาด้านความปลอดภัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจนในประเทศอย่างชัดเจนพบว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมากกว่าร้อยละ 92.5 เป็นอาชญากรรมกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่ากรุงเทพมหานครและทุกกลุ่มจังหวัดในภาคต่าง ๆ ประสบเหตุการณ์เกี่ยวกับทรัพย์สินสูงสุด ในช่วงระหว่างร้อยละ 82.2-97.8 (Thailand. National Statistical Office 2014) ขณะที่จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2559 เห็นได้ว่าจะยังคงมีเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ เป็นจำนวนที่ค่อนข้างทรงตัว โดยฐานความผิดที่มีจำนวนผู้ถูกจับกุมมากที่สุดได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามลำดับ (Thailand. Department

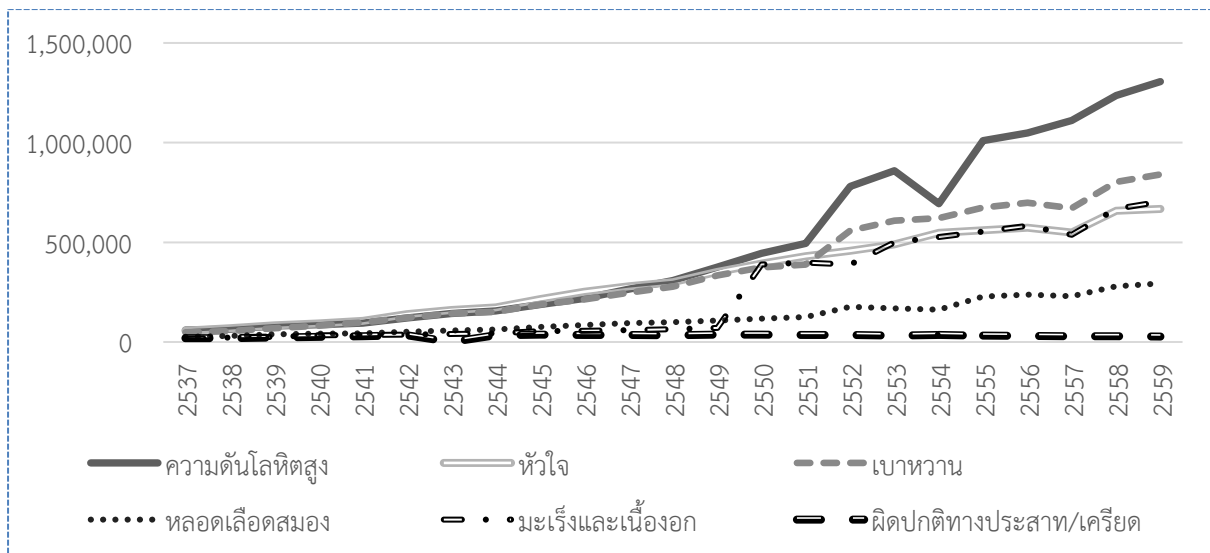
of Juvenile Observation and Protection 2018) นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่าสถานการณ์ความผันผวนทางเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เหล่านี้ ตลอดจนการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาจทำให้อาชญากรรมฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะคดีชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ ฉ้อโกง และยักยอกทรัพย์ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น (“Sathiti Atyakam Pi 59 Rap Chaeng...” 2016; Thailand. National Statistical Office 2012)

ค. ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพด้านโรคภัยไข้เจ็บ

นอกจากลัทธิบริโภคนิยมรวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบันภายใต้สภาพสังคมแบบทุนนิยมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าจะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมมากมาย ทั้งปัญหาหนี้สิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ฯลฯ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสุขภาพด้วยเช่นเดียวกันซึ่งเรียกว่าโรคภัยจากวิถีการใช้ชีวิต (lifestyle disease) ซึ่งเป็นรู้จักในอีกชื่อหนึ่งว่าโรคไม่ติดต่อ (Non-Communicable Disease: NCDs) หรือ โรคเรื้อรัง (chronic diseases) โดยมีกลุ่มโรคที่สำคัญทั้งสิ้น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มโรคระบบหัวใจและหลอดเลือด (รวมถึงโรคหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง) 2.กลุ่มโรคเบาหวาน 3.กลุ่มโรคมะเร็ง และ 4.กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง (รวมถึงโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและโรคหอบหืด) (Chatchai Nokdee 2014)

องค์การอนามัยโลกระบุว่าโรคภัยจากวิถีการใช้ชีวิตเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตมากที่สุดของผู้คนทั่วโลก พบว่ามีผู้เสียชีวิตด้วยกลุ่มโรคนี้กว่าร้อยละ 70 ทั่วโลกซึ่งมีมากกว่าผู้ที่เสียชีวิตด้วยโรคติดต่อ อีกทั้งอัตราส่วนดังกล่าวจะยังมีเพิ่มขึ้น ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงขึ้นไปตามลำดับอีกด้วย ทั้งนี้อัตราการเพิ่มขึ้นของโรคนี้มีความคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกลายเป็นเมืองที่รวดเร็ว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงไปของรูปแบบและภาวะโภชนาการ โดยมีปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ การสูบบุหรี่ การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การไม่ออกกำลังกาย การดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมาก และโรคอ้วน (Majid 2018; World Health Organization 2013) ทั้งนี้ในบรรดาผู้เสียชีวิตด้วยกลุ่มโรคดังกล่าวเป็นผู้ที่เสียชีวิตจากการไม่ออกกำลังกายในอัตราส่วนที่มากที่สุดและรองลงมาก็คือการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

ในประเทศไทยพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา มีผู้ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน มะเร็งและเนื้องอก ตามมาด้วยโรคหัวใจ มากขึ้นอย่างเด่นชัด (แผนภูมิที่ 1) ในขณะที่โรคที่คร่าชีวิตคนไทยมากที่สุดเป็นอันดับ 1 อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดมากกว่า 20 ปี ได้แก่ โรคมะเร็ง โดยในปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีคนไทยเสียชีวิตจากโรคหัวใจและหลอดเลือด 32,896 คน หรือเฉลี่ยชั่วโมงละเกือบ 4 คน และในปี พ.ศ. 2552 มีผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งกว่า 56,058 ราย รองลงมาก็คือโรคหัวใจและหลอดเลือด (Thailand. National Economic and Social Development Council 2018)

แผนภูมิที่ 1 จำนวนผู้ป่วยเป็นโรคที่มีสาเหตุมาจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537–2559 Thailand. National Economic and Social Development Council. 2018)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็งกับชุมชนเมืองนั้น กล่าวได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของโรคมะเร็ง (Weerasundara et al. 2018; Siwat Pongpiachan 2013b; Ribeiro et al. 2018) โดย Ribeiro et al. (2018) ซึ่งทำการศึกษาศถานการณ์และความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากโรคมะเร็งทางเดินหายใจในเมืองเซาเปาโล ประเทศบราซิลพบว่าในสวนใจกลางของเมืองจะมีภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความหนาแน่นของการจราจรที่สูงกว่าในส่วนอื่น ๆ ซึ่งความหนาแน่นของการจราจรมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของโรคมะเร็งทางเดินหายใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น นอกจากนี้จากการตรวจสอบการสะสมตัวของโลหะหนักในบรรยากาศภายใต้สภาพแวดล้อมที่แออัดในเมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา Weerasundara et al. (2018) พบว่าการจราจรและการใช้ประโยชน์ที่ดินมีผลต่อความเข้มข้นของโลหะในชั้นบรรยากาศและเด็กจะเป็นผู้ที่ได้รับความเสี่ยงต่อสุขภาพสูงกว่าผู้ใหญ่

ง. ประเด็นด้านการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน ปัญหามลภาวะ

ในปัจจุบันสังคมไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาหมอกควันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศ นำมาซึ่งความไม่มั่นคงทางด้านการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง ซึ่งหนึ่งในสาเหตุของการเกิดปัญหานี้ก็คือการเผาถางพื้นที่เพื่อทำการเกษตรหรือหาของป่าเพื่อมาจำหน่าย เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวมีความยากจน มีต้นทุนการผลิตต่ำ และมีทางเลือกน้อย (Nuttakorn Withitanantha 2012; Pairat Trakarnsirinont 2010) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น นอกจากจะนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้คนที่มีรายได้น้อยหรือยังต้องเผชิญหน้ากับความเหลื่อมล้ำ จำเป็นต้องมีพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมายหรือระบบคุณธรรมจริยธรรม

อย่างไม่มีทางเลือก สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของชนชั้นกลางขึ้นไปในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้พบว่าอุณหภูมิที่วัดได้จากพื้นผิวโลก ผิวน้ำทะเล และปริมาณก๊าซเรือนกระจกล้วนอยู่ในระดับสูงสุดเท่าที่เคยบันทึกมา 137 ปี (BBC 2017) อีกทั้งระดับความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศโลกยังขึ้นสูงสุดเป็นประวัติการณ์ด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ระบบภูมิอากาศเกิดการเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ไม่ได้และจะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศและเศรษฐกิจโลกในอนาคต (World Meteorological Organization 2017) สถานการณ์โลกร้อนที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุหลายประการ แต่สาเหตุที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษามากที่สุด ได้แก่ สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของชนชั้นกลางถึงสูงที่ส่วนมากอาศัยอยู่ในเมือง ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยก๊าซพิษจากรถยนต์หรือยานพาหนะที่ใช้ในการคมนาคมต่าง ๆ การผลิตขยะมากเกินไปจนความเหมาะสม การใช้หรือบริโภคอุปกรณ์ที่มีสารคาร์บอนฟลูออโรคาร์บอน¹ (CFC) เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

มลภาวะจากการคมนาคมขนส่ง

ยานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานการเผาไหม้ของน้ำมันเบนซินหรือน้ำมันดีเซล จะปล่อยสารพิษ ไอควัน ก๊าซต่าง ๆ หลายชนิดออกมาทางท่อไอเสีย สู่อากาศในอัตราสูงเป็นอันดับหนึ่ง ไอเสียดังกล่าวโดยมากประกอบไปด้วยสารพิษต่าง ๆ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ สารประกอบของตะกั่ว ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อมนุษย์รับสารเหล่านี้เข้าไปในร่างกายจำนวนมากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อไหลเวียนของระบบเลือด ระบบทางเดินหายใจ ตลอดจนระบบการทำงานโดยรวมของร่างกาย จนอาจทำให้เสียชีวิตได้ (Vichit Boonyahotara 1995) นอกจากนี้ในเขม่าของรถที่ใช้ น้ำมันเบนซินและเขม่าของรถดีเซล ยังมีสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง เช่น ไพเรนท์ (Pyrene) ประกอบอยู่ด้วย อีกทั้งการระเหยของน้ำมันเชื้อเพลิง การเบรกหรือการสึกหรอของยางรถยนต์ การกัดกร่อนบนท้องถนน ก็ยังคงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์อันสืบเนื่องจากมลพิษทางอากาศอันเกิดจากการขับขี่ยานยนต์ ด้วยเช่นกัน (Smith, Axon and Darton 2013)

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมลภาวะในอากาศกับสุขภาพของมนุษย์ เช่น งานวิจัยของ Ren and Tong (2008) สรุปว่ามลภาวะทางอากาศ มีความสัมพันธ์ต่ออัตราการเข้ารับ

¹เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ แอร์ในรถยนต์ และจากสเปรย์ฉีดพ่น เป็นสารที่สามารถทำลายโอโซนชั้นบรรยากาศของโลก ส่งผลให้รังสีอัลตราไวโอเล็ตส่งมายังโลกได้มากกว่าปกติจนเป็นอันตรายต่อมนุษย์ เช่น ก่อให้เกิดเป็นมะเร็งผิวหนังได้ (National Science and Technology Development Agency 2017)

การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล อีกทั้งยังมีหลักฐานที่เชื่อมโยงกับผลกระทบในระยะยาวอันได้แก่การเสียชีวิต ส่วน Smith, Axon and Darton (2013) ยังพบว่าภายหลังจากที่ได้มีการออกมาตรฐานยูโร² (Euro Standards) ในปี พ.ศ. 2548 ส่งผลให้อัตราผู้เสียชีวิตที่สืบเนื่องมาจากมลพิษจากรถยนต์ลดลงถึงร้อยละ 25 นอกจากนี้รายงานการประเมินผลกระทบของมลพิษทางอากาศของคณะกรรมการการแพทย์ด้านผลกระทบของมลพิษทางอากาศ (England. Department of Health. Committee on the Medical Effects of Air Pollution 1998; England. Department of Health. Committee on the Medical Effects of Air Pollution 2010) แห่งสหราชอาณาจักร ยังสรุปว่าค่ามลภาวะทางอากาศที่ PM2.5 (อนุภาคในบรรยากาศที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กกว่า 2.5 ไมครอน) เป็นระดับสารก่อมลพิษที่เพิ่มความเสี่ยงอัตราการตายให้สูงขึ้น ส่วน Künzli et al. (2000) ได้เก็บข้อมูลมลพิษทางอากาศในประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และออสเตรีย พบว่ามีผู้ที่เสียชีวิตด้วยมลพิษที่ปล่อยออกมาจากรถยนต์เป็นจำนวนไม่ต่างกับการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ นอกจากนี้การศึกษาการปล่อยก๊าซพิษจากรถยนต์ในช่วงเวลาการไปส่งนักเรียนที่โรงเรียนในช่วงเช้าและเย็นของ Adams and Requia (2017) ยังพบว่าการจอดรถโดยติดเครื่องยนต์ทิ้งไว้หรือการขับรถโดยเหยียบเบรกบ่อยครั้ง จะทำให้การเผาผลาญของเครื่องยนต์เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มข้นของมลพิษทางอากาศ และเพิ่มความเสี่ยงต่อสุขภาพ อย่างไรก็ตามการที่ปัญหาดังกล่าว ไม่ได้เป็นสิ่งที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนด้วยตา ทำให้การสื่อสารความเสี่ยงเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศเป็นเรื่องยาก (Pascal et al. 2013)

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของฝุ่นละอองในอากาศแวดล้อมต่อการกลายพันธุ์และการเกิดมะเร็ง (Siwat Pongpiachan 2013a; Siwat Pongpiachan 2013b; Siwat Pongpiachan et al. 2013; Siwat Pongpiachan et al. 2015a; Siwat Pongpiachan et al. 2015b) พบว่าคุณภาพอากาศในกรุงเทพมหานคร มีค่า PM10 อยู่ในระดับที่ค่อนข้างเป็นมลพิษ ภายใต้นักเกณฑ์คุณภาพอากาศระหว่างประเทศในปัจจุบัน (Siwat Pongpiachan and Iijima 2016) นอกจากนี้จากการศึกษาค่า PM2.5 ในอากาศในกรุงเทพมหานคร โดยเน้นวิเคราะห์ช่องทางการรับมลพิษเข้าสู่ร่างกาย พบว่าอัตราของแคดเมียมและตะกั่วในอากาศอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงต่อร่างกายมนุษย์ การเข้าสู่ร่างกายทางอาหารที่เรากินเข้าไปเป็นช่องทางที่มีความเสี่ยงสูงที่สุด มากกว่าการหายใจและการสัมผัส นอกจากนี้ยังมีรายงานว่าปัญหามลภาวะทางอากาศในกรุงเทพมหานครส่งผลให้ตำรวจจราจรกว่าร้อยละ 40 มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ (United Nations Development Programme 1994, 29) อีกด้วย ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญในการ

²กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มมีการควบคุมการปล่อยมลพิษจากยานพาหนะอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปีพ.ศ.2535 ด้วยการกำหนดมาตรฐานไอเสียสำหรับยานพาหนะ ควบคุมกับมาตรฐานของเชื้อเพลิง เพื่อให้ยานพาหนะที่ผลิตออกจำหน่ายปลดปล่อยไอเสียได้ไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ในกรุงเทพมหานครก็คือการควบคุมการปล่อยมลพิษจากมนุษย์ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่การควบคุมควันไอเสียจากยานพาหนะนั้นเอง (Siwat Pongpiachan et al. 2017)

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เน้นความสะดวกสบายโดยพึ่งพาความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นหลัก กลับสวนทางกับข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยพบว่าจำนวนรถยนต์ส่วนบุคคลในประเทศมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Thailand. National Statistical Office 2018a) ไม่เพียงแต่จำนวนรถยนต์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่จะเห็นได้ว่าความต้องการที่ไม่หยุดยั้งของผู้คนในยุคเฟื่องฟูของระบบทุนนิยม ยังส่งผลให้ระบบโลจิสติกส์พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพบว่าต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยขยับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552–2559 (Thailand. National Statistical Office 2018b) สถิติการขนถ่ายสินค้าทั้งทางอากาศและทางน้ำก็มีเพิ่มขึ้นและจำนวนเที่ยวบินตลอดจนผู้ที่ใช้บริการการเดินทางด้วยอากาศก็มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นเดียวกัน (Thailand. National Statistical Office 2018c)

การผลิตขยะมากเกินความเหมาะสม

Ackerman (2000) พยายามชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของกระบวนการจัดการขยะ ที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะโลกร้อน โดยเขากล่าวว่ากระบวนการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดปัญหาภาวะเรือนกระจกได้เป็นอย่างดี ไม่น้อยไปกว่าการใช้รถประหยัดพลังงานหรือใช้ระบบขนส่งสาธารณะ (Ackerman 2000; United Nations Environment Programme 2010) นอกจากนี้ Murdock (2017) ชี้ให้เห็นถึงประเด็นมลพิษที่เกิดจากขยะอาหารเหลือทิ้ง โดยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลของประเทศที่มีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันดับต้นของโลก ได้แก่ จีน (ร้อยละ 25.9) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 13.9) อินเดีย (ร้อยละ 6.4) และรัสเซีย (ร้อยละ 4.9) กับการประเมินขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ซึ่งพบว่าร้อยละ 6.7 ของก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกทั้งหมดมาจากเศษอาหาร ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นจากขยะอาหารในโลก มีปริมาณมากกว่าก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยออกมาในประเทศอินเดียทั้งประเทศเสียด้วยซ้ำ ทั้งนี้ขยะอาหารส่วนใหญ่อยู่ในรูปของก๊าซมีเทนอันเป็นสารก่อมลพิษที่ร้ายแรงกว่าคาร์บอนไดออกไซด์ถึงกว่า 25 เท่า นอกจากนี้จากการสำรวจขององค์การอาหารและการเกษตร พบว่าพื้นที่ที่ใช้ในการผลิตอาหารที่ต้องกลายไปเป็นขยะโดยไม่ได้รับประทานนั้น มีถึงกว่า 5.4 ล้านตารางไมล์หรือเทียบได้กับประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองในโลก รองลงมาจากรัสเซียนั่นเอง โดยเขตอุตสาหกรรมในเอเชียถือเป็นภูมิภาคที่เกิดเศษขยะอาหารสูงสุดในโลก คิดเป็นราวร้อยละ 30 ของปริมาณขยะอาหารทั้งหมดของโลก (Murdock 2017)

สำหรับในประเทศไทยนั้นพบว่าทุกวันนี้คนไทยสร้างขยะเฉลี่ยสูงอย่างต่อเนื่องอยู่ที่ราว 25 ล้านตันต่อปีซึ่งขยะเหล่านี้ล้วนใช้เวลายาวนานในการย่อยสลาย³ ในขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บขยะกลับมีไม่ถึงร้อยละ 70 ของขยะที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดปริมาณมูลฝอยตกค้างตามสถานที่ต่าง ๆ หรือมีการนำไปกำจัดโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านอากาศที่เกิดจากการเผามูลฝอยกลางแจ้ง ทางด้านน้ำอันเนื่องจากการกองมูลฝอยที่ตกค้างบนพื้นเมื่อฝนตกจะเกิดน้ำเสียซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำทำให้เกิดภาวะมลพิษทางน้ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน (Thailand. Pollution Control Department 2004)

นอกจากนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ผลิตขยะถึงราว 1 ใน 4 ของขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ในช่วงปี พ.ศ.2550-2555) และมีปริมาณมากกว่าจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นจังหวัดที่มีปริมาณขยะมากเป็นอันดับที่สองของประเทศหลายเท่าตัว อีกทั้งยังพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ในแต่ละภาคของประเทศไทยผลิตขยะเพิ่มขึ้นถึงกว่า 1 เท่าตัว และระดับในการผลิตขยะก็สูงคงที่อย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลาง (Thailand. Pollution Control Department 2017)

การใช้หรือบริโภคอุปกรณ์ที่มีสารคาร์บอนฟลูออโรคาร์บอน (CFC)

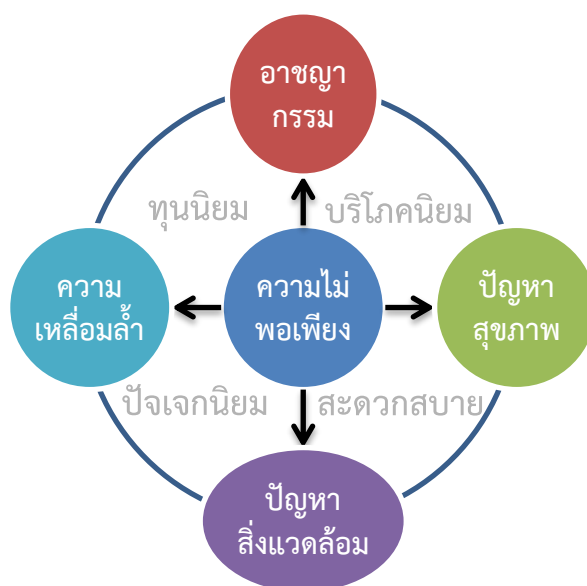
รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องซักผ้า หม้อหุงข้าว และโทรทัศน์ มียอดจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด (Bank of Thailand 2018) ประกอบกับปัญหาภาวะโลกร้อน และอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การบริโภคเครื่องปรับอากาศและตู้เย็นในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยพบว่าปริมาณการจำหน่ายเครื่องปรับอากาศภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นถึง 17 เท่า จากปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงเวลา 15 ปีที่ผ่านมา ครวเรือนที่ใช้เครื่องปรับอากาศมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า โดยมีจำนวนเครื่องปรับอากาศที่ใช้อยู่ในครัวเรือนมากถึง 7.6 ล้านเครื่องในปี พ.ศ. 2557 จากที่มีเพียง 1.9 ล้านเครื่องในปี พ.ศ. 2543 (Thailand. National Statistical Office 2017) ส่วนสินค้าประเภทตู้เย็นก็ยังเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าอีกประเภทหนึ่งที่มียอดขายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน (Bank of Thailand 2018) ซึ่งสินค้าทั้ง 2 ประเภทนี้ใช้พลังงานไฟฟ้าค่อนข้างสูง อีกทั้งยังปล่อยสาร CFC ในปริมาณที่สูงอีกด้วย (Braswell 1988)

³ระยะเวลาในการย่อยสลายของขยะแต่ละประเภท เป็นดังต่อไปนี้ เศษกระดาษ 2-5 เดือน เปลือกส้ม 6 เดือน ถ้วยกระดาษเคลือบ 5 ปี ก้นกรองบุหรี่ 12 ปี รองเท้าหนัง 25-40 ปี กระป๋องอะลูมิเนียม 80-100 ปี ถุงพลาสติก 450 ปี โฟม ไม่ย่อยสลายควรหลีกเลี่ยงการใช้ (Thailand. Pollution Control Department 2004)

อย่างไรก็ตามพบว่าแม้งานวิจัยบางชิ้นจะระบุว่าคนไทยมีความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อน (Thailand. Department of Economics Research and Assessment 2009) แต่พฤติกรรมการบริโภคของชาวไทยก็ยังไม่มีความเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่รูปแบบการบริโภคอาหาร การคมนาคมที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว อัตราการบริโภคน้ำและไฟฟ้าก็มีเพิ่มมากขึ้นทุกปีด้วยเช่นเดียวกัน (Thailand. National Economic and Social Development Council 2018)

วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประเด็นด้านความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบที่สืบเนื่องและมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ประเด็นด้านอาชญากรรมและความปลอดภัยทางสังคม ประเด็นเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และประเด็นด้านการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมมาข้างต้นพบว่าชนชั้นกลางถึงสูงที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองโดยมาก ยังใช้ชีวิตที่สวนทางกับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ความสำคัญกับความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง และความรู้คู่คุณธรรม ดังเห็นได้จากรูปแบบการใช้ชีวิตตลอดจนการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย มุ่งเน้นความสะดวกสบายมากเกินไป ให้ความสำคัญกับความสุขสบายส่วนตัว จนละเลยที่จะใส่ใจปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นรอบด้าน เป็นต้น ทั้งนี้ประเด็นทั้งหมดล้วนมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้ระบบทุนนิยมบริโภคนิยม ไม่ว่าจะเป็นการกลายเป็นเมืองใหญ่ ลักษณะของครอบครัวขนาดเล็ก การแก่งแย่งกันเพื่อโอกาสส่วนตัว การพึ่งพาเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขณะเดียวกันสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวก็ล้วนมีความเชื่อมโยงกับปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์แต่ละปัญหา แม้โดยผิวเผินอาจดูไม่มีความเกี่ยวข้องกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงซึ่งกันและกันด้วยเช่นกัน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีแห่งความไม่พอเพียงกับปัญหาด้านความไม่มั่นคงของมนุษย์

แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงสำหรับชนชั้นกลางขึ้นไปในสังคมเมือง จึงต้องมีความแตกต่างไปจาก “ความพอเพียง” ของชุมชนเกษตรกรรมในชนบท กล่าวคือ ความพอเพียงของเกษตรกรในชนบท อาจเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างแท้จริง ใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกิน ไม่สร้างหนี้สิน และนำวิถีธรรมชาติมาใช้ในการเกษตร (Nareenoot Damrongchai 2018) แต่สำหรับชนชั้นกลางในเมือง การมีชีวิตให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ สามารถทำได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

- ให้ความสำคัญกับความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยคำนึงถึงการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสังคมมากยิ่งขึ้น ภายใต้ความตระหนกอย่างถ่องแท้ว่าทุก “ผู้กระทำ (actor)” ในสังคมล้วนมีความเชื่อมโยงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
- การประหยัดพลังงานและลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงซึ่งช่วยลดมลภาวะหลายประเภท อีกทั้งยังเป็นการรักษาระบบนิเวศวิทยาและความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ
- พยายามปรับรูปแบบการใช้ชีวิตและการลดการบริโภคอย่างสิ้นเปลือง เลือกซื้อหรือบริโภคสินค้าเท่าที่จำเป็นอย่างแท้จริงโดยไม่ให้เหลือทิ้ง ยังเป็นความพอเพียงที่เชื่อมโยงไปสู่การแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ใกล้ตัวที่สุด (American Hospital Association 2015)
- ลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ซึ่งนับเป็นการสร้างความยั่งยืนและการปกป้องทรัพยากรในอนาคต

- ปรับแนวทางการใช้ชีวิตที่เน้นความสะดวกสบายจนมากเกินไปซึ่งนอกจากจะนำไปสู่การแก้ไข
ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองแล้ว เหนือสิ่งอื่นใดยังทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงอีกด้วย

ตารางที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบระหว่างแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปในสังคมเมืองซึ่งเป็นผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำการศึกษาในครั้งนี้ ดังที่ได้ระบุมาข้างต้น กับแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่อาศัยในชนบท (Nareenoot Damrongchai 2018) โดยเห็นได้ว่าขณะที่ชุมชนในชนบทควรเน้นไปที่การมีจิตใจรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเน้นการประหยัดอดออมนั้น ชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในเมืองเองก็ต้องดำเนินชีวิตไปพร้อมกับการเห็นคุณค่าของผู้อื่น คุณค่าของทรัพยากร และคุณค่าของเงินอย่างถ่องแท้ ภายใต้การใช้ชีวิตอยู่ในระบบทุนนิยมในปัจจุบันอย่างชาญฉลาด โดยผู้เขียนขอให้คำจำกัดความลักษณะการดำเนินชีวิตของชนชั้นกลางดังที่ระบุอยู่ใน ตารางที่ 2 ว่า **การรู้เท่าทันทุนนิยม หรือ capitalism literacy**

ตารางที่ 2 แนวทางการใช้ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่อาศัยในชนบท
เปรียบเทียบกับชนชั้นกลางที่อาศัยในเมือง

	เกษตรกรที่อาศัยในชนบท (Nareenoot Damrongchai 2018)	ชนชั้นกลางที่อาศัยในเมืองภายใต้ แนวคิด “capitalism literacy”
ค่านิยม	รักบ้านเกิด สามัคคี ยกย่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ลดการเอาเปรียบ ไม่ยึดติดกับค่าของเงินเพียงอย่างเดียว
การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ	ใช้และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่น้อยให้เกิดประโยชน์สูงสุด	ยึดที่ความจำเป็นในการบริโภคภายใต้ข้อจำกัดทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมากกว่าศักยภาพทางการเงิน
การใช้เงิน	เน้นการประหยัดอดออม ลดการสร้างหนี้	ลดการใช้จ่ายที่สิ้นเปลือง
รูปแบบการใช้ชีวิต	ไม่กลัวความลำบาก ใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ อยู่อย่างพอมีพอกิน	เห็นคุณค่าของสิ่งของ ลดการผลิตขยะ ลดการใช้ชีวิตที่สะดวกสบายจนเกินไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจที่อิงแนวความคิดแบบทุนนิยมและบริโภคนิยม อันส่งผลให้พฤติกรรมและนโยบายในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญต่อ “อุปสงค์ (demand)” ที่มีไม่สิ้นสุด ผันตามจำนวน “เม็ดเงิน” ที่มี ก่อให้เกิดอุปทาน (supply) ที่นำไปสู่การบริโภคในปริมาณมหาศาล อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการใช้ชีวิตที่ไม่ตั้งอยู่บนความพอเพียง แต่กลับยึด

ติดกับจำนวน “เม็ดเงิน” จนมากเกินไปนั้น นำมาซึ่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อคนทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของ “เม็ดเงิน” จำนวนมหาศาลหรือผู้ที่ยังไม่มีแม้แต่อาหารรองท้องในแต่ละวันซึ่งล้วนต้องเผชิญหน้ากับปัญหาดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกันและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก และระดับสังคม โดยผลกระทบร้ายแรงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระดับปัจเจก ได้แก่ ปัญหาทางสุขภาพ ดังจะเห็นได้ว่าอัตราการเสียชีวิตหรืออัตราของผู้ที่เป็นโรคจากการมีอันจะกินและการใช้ชีวิตที่สะดวกสบายมีเพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น ส่วนผลกระทบที่ร้ายแรงและน่ากลัวมากกว่าหลายเท่าก็คือ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมที่ทุกคนต้องร่วมกัน ได้แก่ ปัญหาความปลอดภัยทางสังคม ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหามลภาวะที่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสุขภาพของทุกคน รวมถึงการต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้หากพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมกันไป จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวนั้นล้วนเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้แก่ การใช้ชีวิตที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนคุณธรรมอย่างเพียงพอ จนนำไปสู่การไม่รู้จักความพอประมาณ ไม่ตั้งอยู่บนความเป็นเหตุเป็นผล และขาดความสนใจหรือเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันนั่นเอง

หากต้องการแก้ไขปัญหามั่นคงของมนุษย์ด้านต่าง ๆ ที่พึงจะเกิดขึ้นอันเนื่องจากระบบทุนนิยมที่สุดโต่งขึ้นทุกวันนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็น “ระบบ” เศรษฐกิจใหม่ ที่เอื้ออำนวยต่อความยั่งยืนเพื่อคนทุกชนชั้นและทุกกลุ่มในสังคมอย่างแท้จริง กล่าวคือจำเป็นต้องพยายามพัฒนาให้เกิดค่านิยมที่ไม่ยึดติดกับปริมาณของ “เม็ดเงิน” ที่ผันแปรตาม “ความต้องการ” ซึ่งไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์แต่เพียงอย่างเดียวหรืออีกนัยยะหนึ่งก็คือต้องแก้ไขค่านิยมที่มองเพียงว่าระดับความสามารถในการใช้เงินเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อสิทธิในการใช้ชีวิต หรือบริโภคสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรหรือพลังงานซึ่งถือเป็นของส่วนรวม หากแต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยและข้อจำกัดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนในสังคม อันได้แก่ ข้อจำกัดในเรื่องสังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สุขภาพ ฯลฯ ตลอดจนสำนึกต่อส่วนรวมเป็นหลักมากกว่า ดังนั้นการหล่อหลอมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เฉพาะแค่เพียงชุมชนในชนบท แต่ยังต้องรวมถึงชนชั้นกลางขึ้นไปที่อยู่อาศัยในเมือง จึงเป็นทางออกหนึ่งที่จะสร้างสมดุลให้กับสถานการณ์ดังกล่าวได้

หลักการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้น แม้จะอยู่บนหลักการเดียวกัน อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับ 2 เงื่อนไขคือความรู้คู่คุณธรรม แต่ก็มีแนวโน้มที่จะถูกนำไปปฏิบัติในวิถีที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะการใช้ชีวิต ชนชั้นทางสังคม ตลอดจนพื้นที่ที่อยู่อาศัย จนเป็นเหตุให้ในบางครั้งหลายฝ่ายจึงไม่สามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มชนชั้นกลางถึงสูงที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองได้ชัดเจนเท่าที่ควร ผลที่เกิดขึ้นก็คือผู้ที่ให้ความจริงจัง

และเห็นความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงส่วนมาก มีแค่เพียงกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชนบท

อย่างไรก็ดีเนื่องจากชนชั้นกลางคือกลุ่มคนที่มีผลกระทบต่อสังคม ประเทศ และโลก อย่างมหาศาล (Hakuhodo Institute of Life and Living ASEAN 2015; Funatsu and Kagoya 2003) อาจกล่าวได้ว่าความจำเป็นที่กลุ่มชนชั้นกลางถึงสูงที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองต้องใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีไม่น้อยไปกว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ตามชนบทเลย หรือแท้ที่จริงแล้ว มีความจำเป็นมากกว่ากลุ่มคนในชนบทเสียด้วยซ้ำ ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังให้กลุ่มชนชั้นกลางขึ้นไปอาศัยอยู่ในเมือง มีความศรัทธาในแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้ง โดยการสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ “รู้เท่าทันทุนนิยม (capitalism literacy)” อย่างแท้จริง ผ่านคำนิยาม **“สบายอย่างพอดี มีอย่างพอประมาณ พิจารณาสິงแวดล้อม พร้อมใส่ใจสังคม”**

นอกจากนี้แม้จะมีการศึกษาที่พบว่าชาวไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีการศึกษาค้นคว้า มีความตระหนักถึงปัญหาโลกร้อนและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการร่วมมือกันแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว (Thailand. Department of Social and Quality of Life Indicator and Database Development 2016) แต่ความตระหนักดังกล่าวก็ยังไม่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนเท่าที่ควร ดังนั้นการที่ส่งเสริมผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองหันมาให้ความสำคัญกับความพยายามในดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จนสามารถส่งผลให้ความตระหนักดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมของประชาชนอย่างแท้จริงอีกด้วยซึ่งผลจากการทำการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่ควรหยิบยกขึ้นมาเพื่อให้นำเสนอในการสื่อสารสร้างความตระหนักให้กลุ่มชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองหันมาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

1. นำเสนอภาพความเชื่อมโยงระหว่างการดำเนินชีวิตด้วยความไม่พอเพียงกับการเกิดขึ้นของปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักว่าปัญหาด้านความมั่นคงทางมนุษย์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว นอกจากนี้การนำเสนอต้องสามารถชี้ให้เห็นให้ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. นำเสนอภาพความร้ายแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไม่ใช้ชีวิตอยู่บนหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้รับสารเห็นความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมความไม่พอเพียงในชีวิตประจำวันกับผลกระทบร้ายแรงที่เกิดขึ้น ทั้งต่อตัวบุคคล สังคม ประเทศชาติ และโลก ตามลำดับ

3. นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาความมั่นคงของมนุษย์แต่ละประเด็นเพื่อชี้ให้ผู้รับสาร เห็นว่าประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง มิได้แยก ออกจากกันและกัน ดังนั้นพฤติกรรมใด ๆ ที่ดูเหมือนจะก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ในประเด็น ใดประเด็นหนึ่งนั้น แท้จริงแล้วยังส่งผลไปสู่การเกิดขึ้นของปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ในประเด็นอื่นด้วย เช่นกัน

4. นำเสนอผลกระทบจากค่านิยมที่ยึดติดในมูลค่าของเม็ดเงินกับสิทธิในการบริโภค จนทำให้ เกณฑ์ในการตัดสินใจบริโภคสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับเม็ดเงินที่คนผู้นั้นมีเพียงอย่างเดียว โดยลืมนำพิจารณาถึง การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประชากรทั่วทั้งโลก อัน ได้แก่ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ส่วนรวม) ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ (ปัจเจก) อัน เนื่องมาจากรูปแบบการบริโภคเกินความจำเป็น และมลพิษต่างๆ ที่ล้วนเกิดขึ้นจากพฤติกรรมความไม่ พอเพียงของมนุษย์ด้วยนั่นเอง

References

- Acharya, Amitav. 2007. "Human Security." Accessed April 25, 2018. <http://www.amitavacharya.com/sites/default/files/Human%20Security.pdf>
- Ackerman, Frank. 2000. "Waste Management and Climate Change." *Local Environment* 5(2): 223–229.
- Adams, Matthew D., and Weeberb J. Requia. 2017. "How Private Vehicle Use Increases Ambient Air Pollution Concentrations at Schools during the Morning Drop-Off of Children." *Atmospheric Environment* 165: 264-273.
- American Hospital Association. 2015. "Waste and Climate Change." Accessed July 20, 2018. <http://www.sustainabilityroadmap.org/drivers/wastechange.shtml#.W1A7YdlzbIV>.
- Bank of Thailand. 2018. "Pariman Kan Chamnai Sinkha Utsahakam Nai Prathet." [Quantity of Industrial Products Sold in the Country]. Accessed July 26, 2018. https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/Discontinued/DocLib_DiscontinuedSeries/XLS_RL_002_TH.xls (in Thai)
- BBC. 2017. "Rai-Ngan Mai Yuenyan Unhaphum Lok Pi 2016 Ron Thisut Thao Thi Khoei Banthuek Ma." [New Report Confirms Year 2016 Is the Hottest in History]. Accessed July 17, 2018. <https://www.bbc.com/thai/international-40896183>. (in Thai)
- Braswell, A. 1988. "Impact of CFC Regulations on the Air Conditioning and Refrigeration Industry." *International Journal of Refrigeration* 11(6): 385-388.

- Chatchai Nokdee. 2014. "Rok Rai Thi Rao Sang Eng." [Serious Decease We Ourselves Cause]. Thai Health. Accessed April 21, 2018. <https://www.thaihealth.or.th/Content/23880-NCDs%20:%20โรคภัยที่เราสร้างเอง%20.html>. (in Thai)
- Duangmanee Laowakul. 2014. *Kan Krachuk Tua Khong Khwam Mankhong Nai Sangkhom Thai*. [Concentration of Security in Thai Society]. Bangkok: Cheewitthai Foundation. (in Thai)
- Dujdeun Bhanthumnavin, and Duangdeun Bhanthumnavin. 2008. "Lak Setthakit Phophiang Nai Radap Bukkhon." [Sufficiency Economy at Individual Level]. In *Pratya Khong Setthakit Phophiang Kap Kan Borihan Kan Phatthana* [A Philosophy of Sufficiency Economy and Development Administration], 48-85. Bangkok: National Institute of Development Administration. (in Thai)
- England. Department of Health. Committee on the Medical Effects of Air Pollutants. 1998. *Quantification of the Effects of Air Pollution on Health in the United Kingdom*. London: The Stationery Office.
- . 2010. "The Mortality Effects of Long-Term Exposure to Particulate Air Pollution in the United Kingdom." Accessed May 13, 2018. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/304641/COMEAP_mortality_effects_of_long_term_exposure.pdf.
- Funatsu, Tsuruyo and Kazuhiro Kagoya. 2003. "The Middle Classes in Thailand: The Rise of the Urban Intellectual Elite and Their Social Consciousness." *The Developing Economies* 41(2): 243-263.
- Hakuhodo Institute of Life and Living ASEAN. [2015]. *ASEAN Sei-Katsu-Sha Forum 2015: The Seamless Middle: New Perspectives on the ASEAN Middle Class*. Hakuhodo Institute of Life and Living ASEAN.
- Hastings, David A. 2011. "The Human Security Index: An Update and a New Release." Accessed April 20, 2018. <http://gisws.media.osaka-cu.ac.jp/gisideas10/viewpaper.php?id=381>.
- Künzli, N., R. Kaiser, S. Medina, M. Studnicka, O. Chanel, P. Filliger, M. Herry, F. Horak Jr., V. Puybonnieux-Texier, P. Quénel, J. Schneider, R. Seethaler, JC. Vergnaud, and H. Sommer. 2000. "Public-Health Impact of Outdoor and Traffic-Related Air Pollution: A European Assessment." *Lancet* 356(9232): 795-801.

- LePoer, Barbara Leitch. 1989. *Thailand: A Country Study*. 6th ed. Washington, D.C.: Federal Research Division, Library of Congress.
- Majid, Aisha. 2018. "Mapped: The Global Epidemic of 'Lifestyle' Diseases in Charts." *The Telegraph*, March 29. Accessed May 28, 2018. <https://www.telegraph.co.uk/news/0/mapped-global-epidemic-lifestyle-disease-charts>.
- Matichon Online. "Sathiti Atyakam Pi 59 Rap Chaeng Lot Long 4 Klum Phayakon Pi 60 Setthakit Ding Long Lak Sap Chingsap Chokong Phung." [Criminal Statistics in Year 2016: 4 Types Decreased, Predict Economic Downturn in 2017, Thefts and Grafts to Increase]. Accessed October 27, 2018. https://www.matichon.co.th/local/crime/news_337084. (in Thai)
- Murdock, Andy. 2017. "What You Need to Know about Food Waste and Climate Change: A Surprisingly Large Problem with Some Simple Solutions." University of California. Accessed May 20, 2018. <https://www.universityofcalifornia.edu/longform/what-you-need-know-about-food-waste-and-climate-change>.
- Nareenoot Damrongchai. 2018. "Naeothang Kan Sang Khwam Yangyuen Nai Kan Phatthana Chumchon Thai Phaitai Naeo Khwamkhit Setthakit Phophiang." [An Approach for Sustainable Community Development in Thailand through Sufficiency Economy Approach]. *Sukhothai Thammatirat Open University Journal* 31(1): 92-107. (in Thai)
- , 2019. *Prawattisat Yipun Yuk Ruam Samai*. [Contemporary Japanese History]. Bangkok: National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Narumol Apinives. 1992. *Chonchanklang: Kradumphai Pen Khrai Ma Chak Nai ...?* [The Middle Class: The Middle Classes: Who Are They and Where Do They Come From...?]. Bangkok: Manager. (in Thai)
- Nichakarn Chin. 2014. "Cho Luek Phuboriphok Klum Chonchanklang – Sao Lak Nai Kan Kraton Kan Boriphok Nai Anakhot ." [Deep Scanning Middle Class Consumers: The Main Pillar of Future Consumption]. ThaiBizChina. Accessed July 6, 2018. <https://www.thaibizchina.com/เจาะลึกผู้บริโภคกลุ่มช.> (in Thai)
- Nidhi Eawsriwong. 2012. "Watthanatham Setthakit Phophiang." [Sufficiency Economy Culture]. Bangkok: Openbooks. (in Thai)
- Nuttakorn Withitanantha. 2012. "Kan Krachai Amnat Thi Mai Phiangpho: Botrian Chak Wikrit Mok Khwan Phaknuea Ton Bon." [Insufficient Decentralization: Lessons Learned from the Smog

- Crisis in Upper North Thailand]. Prachatai. Accessed May 1, 2018. <http://prachatai.com/journal/2012/0339739>. (in Thai)
- Nuttapong Thongpakdee. 2007. "Pratya Setthakit Phophiang: Khwam Pen Ma Lae Khwammai." [Sufficiency Economy Philosophy: Historical Background and Meanings]. *NIDA Development Journal* 47(1): 1-24. (in Thai)
- Pairat Trakarnsirinont. 2010. *Khrongkan Sang Khwam Khemkhaeng Kae Chumchon Nai Kan Kaekhai Panha Wikrit Mok Khwan Kitchakam Phatthana Chumchon Pen Laeng Rianru Kan Kaekhai Panha Monphawa Mok Khwan Nai Chumchon*. [Project to Strengthen Communities' Abilities in Solving the Smog Crisis: Community Development Activities as Means to Solve Smog Conditions in Communities]. Chiang Mai: Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University (in Thai)
- Pascal, Mathilde, Magali Corso, Olivier Chanel, Christophe Declercq, Chiara Badaloni, Giulia Cesaroni, Susann Henschel, Kadri Meister, Daniela Haluza, Piedad Martin-Olmedo, and Sylvia Medina. 2013. "Assessing the Public Health Impacts of Urban Air Pollution in 25 European Cities: Results of the Aphekom Project." *Science of the Total Environment* 449: 390-400.
- Phollawut Songsakul. 2017. "Perd Tualek Khonchon Perm Khun Gueab Lan Khon Raidai Lod Kha-ahan Pang Khun Pracharat Sumterm." [Almost a Million More Poor, Lower Incomes, More Expensive Food, State-Promoted Pracharat Civic Activities Additional Factor]. The Standard. Accessed July 24, 2018. <https://thestandard.co/poverty-number-increase>. (in Thai)
- Ren, Cizao, and Shilu Tong. 2008. "Health Effects of Ambient Air Pollution - Recent Research Developments and Contemporary Methodological Challenges." *Environmental Health* 7: 56.
- Ribeiro, Adeylson G., Oswaldo S. Baquero, Clarice U. de Freitas, Francisco Chiaravalotti Neto, Maria Regina A. Cardoso, Maria do Rosario D.O. Latorre, and Adelaide C. Nardocci. 2018. "Incidence and Mortality Risk for Respiratory Tract Cancer in the City of São Paulo, Brazil: Bayesian Analysis of Association with Traffic Density." *Cancer Epidemiology* 56: 53-59.
- Seri Pongpit. 2007. *Setthakit Phophiang Samrap Witthayakon*. [Sufficiency Economy for Resource Persons]. Palangpunya: Bangkok. (in Thai)

- Siwatt Pongpiachan. 2013a. "Diurnal Variation, Vertical Distribution and Source Apportionment of Carcinogenic Polycyclic Aromatic Hydrocarbons (PAHs) in Chiang-Mai, Thailand." *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 14(3): 1851–1863
- . 2013b. "Vertical Distribution and Potential Risk of Particulate Polycyclic Aromatic Hydrocarbons in High Buildings of Bangkok, Thailand." *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 14(3):1865–77.
- Siwatt Pongpiachan, and Akihiro Iijima. 2016. "Assessment of Selected Metals in the Ambient Air PM10 in Urban Sites of Bangkok (Thailand)." *Environmental Science and Pollution Research* 23(3): 2948-2961.
- Siwatt Pongpiachan, Chomsri Choochuay, Mattana Hattayanone, Charnwit Kositanont. 2013. "Temporal and Spatial Distribution of Particulate Carcinogens and Mutagens in Bangkok, Thailand." *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 14(3): 1879–1887.
- Siwatt Pongpiachan, Danai Tipmanee, Chukkapong Khumsup, Itthipon Kittikoon, and Phoosak Hirunyatrakul. 2015a. "Assessing Risks to Adults and Preschool Children Posed by PM2.5-Bound Polycyclic Aromatic Hydrocarbons (Pahs) during a Biomass Burning Episode in Northern Thailand." *Science of the Total Environment* 508: 435–444.
- Siwatt Pongpiachan, Mattana Hattayanone, Chomsri Choochuay, Rattana Mekmok, Natdee Wuttijak, Orapin Ketratanakul. 2015b. "Enhanced PM10 Bounded Pahs from Shipping Emissions." *Atmospheric Environment* 108:13–19.
- Siwatt Pongpiachan, Suixin Liu, Rujin Huang, Zhuzi Zhao, Jittree Palakun, Charnwit Kositanont, and Junji Cao. 2017. "Variation in Day-of-Week and Seasonal Concentrations of Atmospheric PM2.5-Bound Metals and Associated Health Risks in Bangkok, Thailand." *Archives of Environmental Contamination and Toxicology* 72(3): 364-379.
- Smith, Thorry W., Colin J. Axon, and Richard C. Darton. 2013. "The Impact on Human Health of Car-Related Air Pollution in the UK, 1995-2005." *Atmospheric Environment* 77: 260-266.
- Study Group on New Middle Class Acquisition Strategy. 2012. "Shin Chuukansou Kakutoku Senryaku: Ajia wo Chuushin toshita Shinkoukoku totonomi Seichou suru Nihon." [How to Become Middle Class: A Strategy for Japan to Develop Together with Newly Industrialized Countries in Asia]. Accessed April 10, 2018. http://www.meti.go.jp/committee/kenkyukai/external_economy/chukan_kakutoku/pdf/report01_01.pdf. (in Japanese)

- Thai People Health Project. 2017. *Soem Phalang Klum Pro Bang Sang Sangkhom Thi Mai Thotthing Kan*. [Empowering Valnerable Groups to Build a Caring Society]. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)
- Thailand. Department of Economics Research and Assessment. 2009. *Rai-ngan Kan Samruat Khwam Khithen Lae Thatsanakhati Thang Sangkhom Rai Traimat Rueang Phawa Lok Ron Kap Sangkhom Thai*. [A Quarterly Survey of Public Opinion and Social Attitudes towards Global Warming and Thai Society]. Bangkok: Department of Social and Quality of Life Indicator and Database Development. National Economic and Social Development Council. (in Thai)
- Thailand. Department of Juvenile Observation and Protection. 2018. *Sathiti Kan Ko Atyakam Doi Yaowachon Nai Prathet Thai*. [Statistics of Crime by Juveniles in Thailand]. Bangkok: Ministry of Justice. (in Thai)
- Thailand. Department of Social and Quality of Life Indicator and Database Development. 2016. *Rai-ngan Kan Wikhro Sathanakan Khwam Yakchon Lae Khwam Lueam Lam Nai Prathet Thai Pi 2558*. [An Analytical Report on Poverty and Inequality in Thailand Year 2015]. Bangkok: National Economic and Social Development Council. (in Thai)
- Thailand. Department of Social Development. 2005. *Setthakit Phophiang*. [Sufficiency Economy]. Bangkok: BTS Press. (in Thai)
- Thailand. Department of Social Development and Human Security Standard. 2014. *Khwam Mankhong Khong Manut Nai Prathet Thai Pi 2555*. [Human Security in Thailand, Year 2012]. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)
- Thailand. Institute for Population and Social Research. 2017. *Sukkhaphap Khon Thai 2560: Soem Phalang Klum Pro Bang Sang Sangkhom Thi Mai Thotthing Kan*. [Thai People's Health: Empower the Weak to Construct a Society That Leaves Nobody Behind]. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)
- Thailand. National Economic and Social Development Council. 2018. "Attrakhan Tai Duai Rok Samkhan To Prachakon Saen Khon Chamnaek Rai Phak Pi Pho So 2541 - 2560 Rai Pi." [Mortality Rate from Major Diseases Per Hundred Thousand Classified by Region, 1998 - 2017]. Accessed July 11, 2018. <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131>. (in Thai)

- Thailand. National Science and Technology Development Agency. 2017. "San CFC Khue Arai." [What is CFC?]. Accessed July 24, 2018. <https://www.nstda.or.th/th/vdo-nstda/sci-day-techno/5107> (in Thai)
- Thailand. National Statistical Office. 2012. *Kan Samruat Khomun Atyakam Phak Prachachon Phoso 2555*. [A Review of Statistics on People Sector Crimes, Year 2012.] Bangkok: Ministry of Digital Economy and Society. (in Thai)
- 2014. *Samruat Kan Yai Thinthan Khong Prachakon Phoso 2556*. [A Survey on Population Migration Year 2013]. Bangkok: Text Journal Publication. (in Thai)
- 2016. "Khomun Sathiti Thi Samkhan." [Important Statistics]. Accessed July 12, 2018. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx> (in Thai)
- 2017. "Phoem Ongsa Pha Prayat." [Save by Increasing Air Conditioner Temperature Setting]. *Statistics Journal* 28(1): 8-9. (in Thai)
- 2018a. "Chamnuan Rot Thi Chotthabian Chamnaek Tam Praphet Rot." [Number of Registered Vehicles Classified by Type]. Accessed January 12, 2019. http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_15_10201_TH_.xlsx (in Thai)
- 2018b. "Tonthun Lochittik Lae Satsuan Tonthun Lochittik To GDP Khong Prathet Thai." [Investment on Logistics and Ratio to GDP in Thailand]. Accessed January 12, 2019. http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_15_30501_TH_.xlsx (in Thai)
- 2018c. "Sathiti Kan Khonsong Thang Akat Chamnaek Pen Rai Tha-akatsayan." [Air Transport Statistics Classified by Airports]. Accessed January 12, 2019. http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_15_10302_TH_.xlsx (in Thai)
- Thailand. Office of the Royal Development Projects Board. 2007. *Setthakit Phophiang: Praty Chi Thang Naeothang Kan Damnoen Chiwit*. [Sufficiency Economy: Philosophy for Life's Conduct]. Bangkok: Office of the Royal Development Projects Board. (in Thai)
- 2010. *Lakkan Song Ngan Nai Phrabatsomdetphrachaoyuhua* [The King's Principles of Work]. Bangkok: Office of the Royal Development Projects Board. (in Thai)

- Thailand. Pollution Control Department. 2004. "Punha Singwadolom Chak Khaya Moonfoi." [Environmental Problems Caused by Garbages]. Accessed July 19, 2018.
http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_rubbish.htm. (in Thai)
- . 2017. "Sathanakan Khaya Munfoi Chumchon Pi 2559" [Thailand Community Garbage Situation Report, Year 2016]. Bangkok: Ministry of Natural Resources and Environment. (in Thai)
- ThaiPublica. 2016. "Choluek Ni Kruareun Khonthai Pan Big Data-'PIER' Pei Khon Pieng 10% Pen Ni Gwa 60% Khong Tang Rabob." [In Depth Focus on Thai Household Debts from Big Data]. Accessed September 16, 2018. <https://thaipublica.org/2016/09/bot-symposium-2016-household-debt>. (in Thai)
- United Nations Development Programme. 1994. *Human Development Report. United Nations Development Programme*. Oxford: Oxford University Press.
- United Nations Environment Programme. 2010. "Waste and Climate Change: Global Trends and Strategy Framework." Accessed April 23, 2018. <http://www.unep.or.jp/ietc/Publications/spc/Waste&ClimateChange/Waste&ClimateChange.pdf>.
- Vichit Boonyahotara. 1995. *Chiwit Lae Singwaetlom*. [Life and the Environment]. Bangkok: Thammasarnkarnpim. (in Thai)
- Weerasundara, Lakshika, Dhammika Nayoma Magana-Arachchi, Abdul M. Ziyath, Ashantha Goonetilleke, and Meththika Vithanage. 2018. "Health Risk Assessment of Heavy Metals in Atmospheric Deposition in a Congested City Environment in a Developing Country: Kandy City, Sri Lanka." *Journal of Environmental Management* 220: 198-206.
- Wirathai Suntipraphop. 2014. *Chonchanklang Kap Kan Plianplaeng Sangkhom*. [The Middle Classes and Social Change]. Bangkok: Bangkok Business. (in Thai)
- World Bank Group. 2015. "Urbanization in Thailand is Dominated by the Bangkok Urban Area." Accessed May 8, 2018. <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2015/01/26/urbanization-in-thailand-is-dominated-by-the-bangkok-urban-area>.
- World Health Organization. 2018. "Noncommunicable Diseases." Accessed April 20, 2018. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>.
- World Meteorological Organization. 2017. *WMO Greenhouse Gas Bulletin. No. 13: The State of Greenhouse Gases in the Atmosphere Based on Global Observations through 2016*. Accessed March 10, 2019. https://library.wmo.int/doc_num.php?explnum_id=4022.